

บทที่ 3

สิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพและ แถลงข่าวต่อสาธารณชนของประเทศไทยและต่างประเทศ

สิทธิและเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมายตามหลักรัฐธรรมนูญ นิยมและหลักนิติรัฐ ผู้ต้องหาที่เป็นบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไปในอันที่จะ ดำรงไว้ซึ่งสิทธิและเสรีภาพประการต่างๆ ดังที่ปรากฏไว้ในรัฐธรรมนูญตามหลักความเสมอภาค ดังนั้น การนำบุคคลที่เป็นผู้ต้องหาไปดำเนินการทำแผนประกอบคำรับสารภาพและนำไปแถลงข่าวต่อหน้า สาธารณชน เจ้าหน้าที่ตำรวจก็ต้องคำนึงถึงบทบัญญัติทั้งหลายตามกฎหมายที่รับรองสิทธิของผู้ต้องหา ด้วย

ในบทนี้จะนำเสนอหลักเกณฑ์อันเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับ สารภาพและการแถลงข่าวต่อสาธารณชนของประเทศไทยและต่างประเทศโดยลำดับ ดังนี้

3.1 สิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพของประเทศไทย

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นหลักพื้นฐานของสิทธิและเสรีภาพดังเช่นที่เคยปรากฏอยู่ใน หมวด 1 ในบททั่วไปแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 อันจะทำให้เรื่องดังกล่าว สามารถนำไปใช้ได้กับทุกเรื่องในบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ในรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวยังมี บทบัญญัติเกี่ยวกับหลักความเสมอภาค ซึ่งถือเป็นหลักพื้นฐานของความยุติธรรมที่กฎหมายได้ให้การ รับรองไว้ว่า ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศ หรือ ศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่ง กฎหมายเสมอกัน บุคคลหรือพลเมืองทุกคนของประเทศจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่าง เสมอและเท่าเทียมกัน หลักความเสมอภาคตามกฎหมายยังมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในการใช้เป็น เครื่องมือควบคุมมิให้รัฐใช้อำนาจเกินขอบเขต หรือ เป็นไปตามอำเภอใจ เพราะการใช้อำนาจของรัฐ จะเกี่ยวข้องกับประชาชน หากรัฐกระทำการอันส่งผลหรือให้ประโยชน์แก่บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง รัฐ ต้องสามารถอธิบายเหตุผลของการใช้อำนาจนั้นได้ มิเช่นนั้น อาจแสดงให้เห็นได้ว่า การใช้อำนาจของ รัฐดังกล่าวเป็นไปอย่างมิชอบ ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการตรวจสอบการกระทำทั้งหลายของรัฐได้ ไม่ว่าจะ เป็นการออกกฎหมายของ ฝ่ายนิติบัญญัติ การกระทำของฝ่ายปกครอง รวมทั้งการวินิจฉัยคดีของ ศาล ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล การเคารพต่อหลักศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์ และหลักความเสมอภาค ถือเป็นเรื่องสำคัญที่จะสามารถนำมาใช้ เพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของบุคคลที่เป็นผู้ต้องหาออกจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในเกือบทุกฉบับที่ผ่านมา ยิ่ง ให้ความคุ้มครองและรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเสมอภาคเอาไว้ด้วย ซึ่งในการนำ ผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสาธารณชนในประเทศไทยตามสภาพที่เป็น อยู่ในปัจจุบันไม่เพียงแต่เป็นเรื่องที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาเท่านั้น ยัง เป็นการปฏิบัติที่ขัดต่อหลักการข้อสันนิษฐานในเรื่องความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาที่ได้รับการสันนิษฐาน

ว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ว่า เป็นผู้กระทำผิดจริงโดยศาลอีกด้วย จะเห็นได้ว่า ถึงแม้ผู้ต้องหา จะได้ให้การรับสารภาพและให้ความยินยอมในการจัดทำแผนประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อ สาธารณชน แต่ความจริง การที่ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพก็อาจรับสารภาพด้วยเหตุผลต่าง ๆ มากมาย รวมทั้ง อาจกลับคำให้การเสียเมื่อใดก็ได้ และเมื่อผู้ต้องหากลับคำให้การรับสารภาพเป็นการ ปฏิเสธในชั้นศาลเสียแล้ว หากคดีนั้น ปรากฏจากเสียซึ่งประจักษ์พยาน ผู้รู้เห็นเหตุการณ์หรือ พยานหลักฐานสำคัญอื่นใด แม้จะมีพยานหลักฐาน ภาพถ่าย แผนที่ที่ผู้ต้องหาได้นำมาชี้ที่เกิดเหตุ หรือนำให้คั่นของกลาง พยานหลักฐานต่างๆ เหล่านี้ก็อาจไม่มีน้ำหนัก ให้รับฟังพอที่จะพิจารณา พิพากษาลงโทษผู้ต้องหา หรือจำเลยได้ ดังเช่นตัวอย่าง ในคำพิพากษาศาลฎีกา ดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2813-2814/2523 โจทก์ไม่มีประจักษ์พยาน คงมีแต่คำรับสารภาพ ชั้นสอบสวน และบันทึก ชี้สถานที่เกิดเหตุ ประกอบคำรับสารภาพ อันเป็นพยานประกอบ เพียงอย่างเดียว เมื่อจำเลยให้การปฏิเสธในชั้นพิจารณาคดีก็ลงโทษจำเลยไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4592/2529 แม้โจทก์จะมีพนักงานสอบสวน 2 ปาก เบิกความ ประกอบ บันทึกการจับกุม บันทึกการทำแผนประทุษกรรม บันทึกการยึดของกลางและคำให้การของ จำเลยทั้งสาม ในชั้นสอบสวนกับแสดงท่าทางในขณะกระทำผิดและนำชี้ที่เกิดเหตุและจำเลยที่ 1 นำไปยึดอาวุธปืน พร้อมด้วยปลอกกระสุนปืนกับรับว่า เป็นอาวุธปืนที่ใช่ยิง ผู้เสียหายก็ตาม แต่เมื่อ คำเบิกความของประจักษ์พยานโจทก์และพยานคนอื่นๆ ฟังไม่ได้ว่า จำเลยทั้งสามกระทำความผิดตาม ฟ้อง และในชั้นพิจารณาจำเลยทั้งสามให้การปฏิเสธโดยอ้างว่าลงชื่อในเอกสารต่างๆ โดยไม่ทราบ ข้อความพยานโจทก์ จึงไม่พอรับฟังลงโทษจำเลยได้

3.1.1 สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

ตามหลักกฎหมายดังที่เคยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านมา⁵² บุคคลที่เป็นผู้ต้องหา นั้นถือเป็นบุคคลที่บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษา ดังนั้นเจ้าพนักงานตำรวจจะปฏิบัติกับบุคคลที่ เป็นผู้ต้องหาเสมือนเป็นผู้กระทำผิดมิได้ แต่ในทางปฏิบัติของกระบวนการยุติธรรมเริ่มตั้งแต่ กระบวนการสืบสวนสอบสวนหาข้อเท็จจริงจนกระทั่งมีคำพิพากษาถึงที่สุด จำเป็นต้องใช้เวลาในการ ควบคุมผู้ถูกกล่าวหาไว้ก่อน ซึ่งอำนาจในการควบคุมผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดของพนักงาน สอบสวนมีข้อจำกัดเพียง 48 ชั่วโมงและจะต้องขออำนาจฝากขังยังเรือนจำ อย่างไรก็ตามในขั้นตอน ของตำรวจ อัยการ ศาล ผู้ต้องหาที่มีสิทธิยื่นประกันตัวได้ ส่วนผู้ต้องหาที่ไม่มีหลักทรัพย์ในการประกัน ตัว หรือ ผู้มีอำนาจไม่พิจารณาอนุมัติ ก็จะถูกนำตัวไปคุมขังในเรือนจำ

สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของผู้ต้องหานั้นถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญ อีก ประการหนึ่ง เพราะผู้ต้องหานั้นถือว่าเป็นมนุษย์จึงได้รับการปฏิบัติจากเจ้าพนักงานตำรวจ อย่างที่มนุษย์ปฏิบัติต่อกันถึงแม้ว่าบุคคลดังกล่าวจะเป็นบุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ซึ่งจะต้องถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพในบางประการโดยผลของกฎหมายเนื่องจากในปัจจุบันสภาพของ การจัดทำแผนประกอบคำรับสารภาพในประเทศไทย เท่าที่เป็นอยู่ นั้นเห็นได้ว่าเป็นการกระทำที่ผิด ไปจากวัตถุประสงค์ของกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการจัดทำแผนประกอบคำรับสารภาพและแถลง

⁵² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

ชาวต่อสาธารณชนในปัจจุบันมีหลายกรณีที่เป็นการทำร้ายซึ่งสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคลที่เป็นผู้ต้องหาตามที่รัฐธรรมนูญรับรองและคุ้มครองอยู่ ซึ่งหากพิจารณาตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ให้อำนาจในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพแล้วจะเห็นได้ว่า เจตนารมณ์ของกฎหมายคือ การให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ ได้มีโอกาสศึกษาถึงกลวิธีขั้นตอนหรือแบบอย่างในการกระทำความผิดต่างๆ ของคนร้าย ล่วงหน้า เพื่อเป็นแนวทาง ในการสืบสวน สอบสวนหาตัวคนร้ายได้โดยง่ายยิ่งขึ้น ไม่ใช่ให้ผู้ต้องหาแสดงกิริยาท่าทางกระทำความผิดหรือจัดแถลงข่าวเพื่อให้ได้ข้อมูลจากผู้ต้องหาเพื่อใช้ประกอบคำรับสารภาพ ซึ่งเมื่อผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ หากประสงค์จะจัดหาพยานหลักฐานแสดงสถานที่เกิดเหตุ ประกอบ ก็อาจกระทำได้ โดยการถ่ายภาพสถานที่เกิดเหตุ หรือทำเป็นแผนที่ประกอบกับภาพเขียนหรือภาพสเก็ตซ์ก็ได้ ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องให้ผู้ต้องหาไปแสดงกิริยาท่าทางกระทำความผิดหรือแถลงข่าวต่อหน้าสาธารณชนเพื่อยืนยันการกระทำความผิดของผู้ต้องหาให้แน่ชัด ทั้งนี้เพราะกรณีดังกล่าวเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของผู้ต้องหา จนอาจเป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องหาและหลักนิติรัฐที่คุ้มครองกระบวนการพิจารณาคดีอาญาที่ให้สันนิษฐานว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ได้

3.1.2 สิทธิและเสรีภาพทางการสื่อสาร

อาจกล่าวได้ว่าสิทธิเป็นเสมือนเกราะในการคุ้มกันประชาชนให้พ้นจากภัยคุกคามของกำลังอิทธิพลและอำนาจที่ไม่ยุติธรรมและเป็นเสมือนกุญแจให้ประชาชนสามารถใช้ไขไปสู่ประโยชน์ด้านต่างๆ ได้ โดยเฉพาะสิทธิเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติรับรองไว้ ซึ่งมีขอบเขตครอบคลุมถึงผลประโยชน์จากโอกาสและทางเลือกอันพึงมี พึงกระทำ และพึงได้ โดยที่สิ่งนั้นไม่ถูกโต้แย้งและขัดขวางโดยกฎหมาย องค์กรรัฐเจ้าหน้าที่รัฐ และคนอื่น ทั้งนี้โดยที่ประชาชนมีอิสระตามเสรีภาพในการใช้สิทธินั้นได้ตามเจตจำนงอิสระของตนเอง หรือตามความสามารถ ในการตกลงใจของตนเองได้ด้วย ไม่อยู่ภายใต้การบังคับโดยอิทธิพลอย่างอื่นและผู้ต้องหาที่เป็นบุคคลที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองสิทธิ ซึ่งนอกจากสิทธิเสรีภาพในความเป็นมนุษย์อันเป็นสิทธิที่ติดมากับตัวของประชาชนทั้งหลายตั้งแต่เกิดมาเป็นมนุษย์ ดังนั้น รัฐไม่อาจปฏิเสธความเป็นคน และศักดิ์ศรีความเป็นคนของประชาชนด้วยการกระทำที่เป็นการล่วงล้ำเกิน คุกคามหรือละเมิดได้ เช่น การไม่ถูกลงโทษด้วยวิธีโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม การมีเสรีภาพในเคหสถานส่วนตัว เสรีภาพการเดินทาง การนับถือศาสนา การสื่อสาร คมนาคม การแสดงความคิดเห็น การมีกรรมสิทธิ์ ในทรัพย์สิน และการเลือกถิ่นที่อยู่ เป็นต้น นอกจากนี้ผู้ต้องหายังมีสิทธิและเสรีภาพทางการสื่อสารในของประเทศไทยดังที่เคยมีการบัญญัติรับรองสิทธิในการติดต่อสื่อสารไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 36 ว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยสิ่งสื่อสารที่บุคคลมีติดต่อกัน รวมทั้งการกระทำด้วยประการอื่นใดเพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสิ่งสื่อสารทั้งหลายที่บุคคลมีติดต่อกัน จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะ เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน” นอกจากนี้สำหรับสิทธิและเสรีภาพทางการสื่อสารของผู้ต้องหาภายหลังการจับกุมของตำรวจยังได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7/1 “ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมหรือขังมีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการถูกจับและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาส

แรกและให้ผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหา มีสิทธิดังต่อไปนี้ด้วย (1) พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็น การเฉพาะตัว (2) ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน (3) ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร (4) ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการ เจ็บป่วย ให้พนักงานปกครองหรือตำรวจซึ่งรับตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา มีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับหรือ ผู้ต้องหานั้นทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิข้างต้น”

3.1.3 สิทธิและเสรีภาพทางด้านสังคม

บุคคลที่ได้กระทำการอันมีลักษณะเข้าข่ายว่าเป็นความผิด ต้องถูกลงโทษตามกฎหมายนั้นยัง มีความต้องการที่จะแสวงหาสิทธิและเสรีภาพให้กับตัวเอง เพราะบุคคลดังกล่าวอาจเป็นผู้บริสุทธิ์ได้ トラบใดที่ยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิด

สิทธิเสรีภาพในทางสังคม เป็นสิทธิของประชาชนหรือบุคคลในการได้รับประโยชน์อันรัฐ เป็นผู้จัดทำให้ โดยเป็นหน้าที่ของรัฐในการที่ต้องดำเนินการเพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยรวม ซึ่ง บางกรณีรัฐต้องบังคับให้บุคคลต้องกระทำหรืองดเว้นกระทำการบางอย่าง เพื่อการที่จะใช้อำนาจใน การบริหารรัฐกิจให้สำเร็จลุล่วงไปตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งอาจมีการละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของ บุคคลในด้านต่างๆ แต่ก็เท่าที่จำเป็น เหตุนี้รัฐที่มีการปกครองภายใต้กฎหมายย่อมจะต้องมี ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรของรัฐกับประชาชน ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายอันเป็นรูปแบบของ การปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายแม่บทที่สำคัญยิ่งในการบริหาร ประเทศ ในประเทศไทยได้พยายามพัฒนาแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมาย ในเรื่องการรับรองคุ้มครองถึง สิทธิและเสรีภาพของบุคคลในทางสังคมไว้หลายประการ ดังจะเห็นได้จาก บทบัญญัติใน รัฐธรรมนูญจากอดีตจนถึงปัจจุบัน อย่างกรณีของรัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านมา ได้มีการบัญญัติรับรองไว้ เช่น สิทธิของบุคคลในการได้รับการศึกษา⁵³ สิทธิในการได้รับบริการทางสาธารณสุข⁵⁴ สิทธิในการ ได้รับการคุ้มครองจากรัฐ⁵⁵ สิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมจากรัฐ⁵⁶ สิทธิในการได้รับการ ช่วยเหลือจากรัฐ⁵⁷ สิทธิคนพิการหรือทุพพลภาพ⁵⁸ สิทธิในการรับทราบข้อมูลข่าวสารหรือข่าว สสาธารณะ⁵⁹ สิทธิทางการเมือง⁶⁰ อันถือเป็นสิทธิและเสรีภาพในทางสังคมที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้ บัญญัติรับรองให้แก่พลเมืองของประเทศไทย

สำหรับบุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหานั้นพบว่าในเรื่องของสิทธิในการประกอบอาชีพของบุคคล ที่เคยมีประวัติอยู่ในหน่วยงานที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เรือนจำ หรือทัณฑสถาน หรือบุคคลที่เคยเป็นผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี ในสังคมไทยปัจจุบัน หลังจาก ที่กระบวนการยุติธรรมสิ้นสุดลง ไม่ว่าจะด้วยกรณีใด ยังประสบปัญหาในเรื่องของการยอมรับในสังคม

⁵³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, มาตรา 48.

⁵⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, มาตรา 50.

⁵⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, มาตรา 51.

⁵⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, มาตรา 51 วรรค 3.

⁵⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, มาตรา 52.

⁵⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, มาตรา 53.

⁵⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, มาตรา 55.

⁶⁰ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, มาตรา 71.

เพราะเนื่องจากสังคมเข้าใจและถือว่าบุคคลดังกล่าวนั้น เคยตกเป็นผู้ต้องหาโดยเฉพาะหากมีการนำไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพหรือแถลงข่าวต่อสาธารณชนแล้ว หรือกรณีเคยตกเป็นผู้ต้องขังหรือต้องโทษอยู่ในเรือนจำ ถือเป็นผู้ที่เคยกระทำความผิดมาก่อน ดังนั้น จึงมีผลกระทบอย่างมากเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะการเข้าสมัครงานในหน่วยงานต่างๆ ที่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้เป็นบรรทัดฐานเกือบทั้งสิ้น โดยเฉพาะหน่วยงานของรัฐ ที่ได้กำหนดไว้ชัดเจน ในกรณีรับบุคคลเข้าทำงานว่า “ต้องไม่เป็นผู้ที่เคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทางอาญา” ซึ่งจะเห็นได้จากมาตรการดังกล่าว เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการประกอบอาชีพของบุคคลอย่างกว้างขวาง ทำให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมาหลายประการ หรืออาจทำให้บุคคลดังกล่าวนั้น กลับไปกระทำความผิดอีกครั้ง เพราะเนื่องจากสังคมไม่ยอมรับที่จะให้ตนเองสามารถประกอบอาชีพได้กรณีดังกล่าวจึงถือเป็นปัญหาที่สำคัญที่สังคมหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องหามาตรการในการแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดที่มุ่งคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ตลอดจนการคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และหลักแห่งความเสมอภาค

3.1.4 สิทธิและเสรีภาพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นเรื่องที่กฎหมายมีบทบัญญัติรับรองไว้ โดยศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หมายถึง สภาพความเป็นคนโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สถานภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง การที่ผู้ใดไม่ได้รับหรือทำให้ผู้ใดไม่มีสิทธิและเสรีภาพที่พึงมีพึงได้ เช่น การทำร้าย กักขัง ทรมาน การซื้อขาย หรือการไม่ได้รับปัจจัยที่จำเป็น ชั้นพื้นฐานในชีวิต เช่น การทำงาน อาหาร ที่อยู่อาศัย การดูแลสุขภาพ การศึกษา วัฒนธรรม ถือว่าเป็นการทำลายสภาพความเป็นคน หรือทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อนึ่ง ในเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตีมีการรับรองโดยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เช่น ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้มีการรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในบทบัญญัติมาตราต่างๆ ดังนี้

มาตรา 4 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา 26 การใช้อำนาจโดยองค์การของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา 27 สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือโดยวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความรับรอง และผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่น ของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวง

มาตรา 28 บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิ และเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดี ของประชาชน

บุคคลที่ถูกละเมิดสิทธิ หรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยก บัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อใช้สิทธิทางศาล หรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

มาตรา 29 การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมายเฉพาะ เพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้ และเท่าที่จำเป็น เท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญ แห่งสิทธิเสรีภาพนั้นมิได้ กฎหมาย

ตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีหนึ่ง หรือบุคคลใด บุคคลหนึ่ง เป็นการเจาะจงทั้งต้องระบุ บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ที่ให้อำนาจในการ ตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่ง และวรรคสอง ให้นำมาใช้บังคับกับกฎ หรือข้อบังคับ ที่ออกโดย อาศัยอำนาจ ตามบัญญัติแห่งกฎหมาย ด้วยอนุโลม

อนึ่ง ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ เป็นคุณค่าที่มี ลักษณะเฉพาะ อันสืบเนื่องมาจาก ความเป็นมนุษย์ และเป็นคุณค่าที่ผูกพันอยู่ เฉพาะกับความเป็น มนุษย์เท่านั้น โดยไม่ขึ้นอยู่กับ เงื่อนไขอื่นใดทั้งสิ้น เช่น เชื้อชาติ ศาสนา คุณค่าของมนุษย์ดังกล่าวนี้ มี ความมุ่งหมาย เพื่อให้มนุษย์มีความอิสระ ในการที่จะพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตัว ของบุคคลนั้นๆ ภายใต้ความรับผิดชอบของตนเอง โดยถือว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” เป็นคุณค่าที่มีอาจจะ ล่วงละเมิดได้

3.1.5 สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์

จากการศึกษากฎหมายจากรัฐธรรมนูญในฉบับที่ผ่านมา เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 39 พบว่าบุคคลที่เป็นผู้ต้องหา นั้นถือเป็นบุคคลที่บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะมีคำ พิพากษา ดังนั้นเจ้าพนักงานตำรวจจะปฏิบัติกับบุคคลที่เป็นผู้ต้องหาเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ แต่ในทางปฏิบัติของกระบวนการยุติธรรมเริ่มตั้งแต่กระบวนการสืบสวนสอบสวนหาข้อเท็จจริง จนกระทั่งมีคำพิพากษาถึงที่สุด จำเป็นต้องใช้เวลาในการควบคุมผู้ถูกกล่าวหาไว้ก่อน ซึ่งอำนาจในการ ควบคุมผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดของพนักงานสอบสวนมีข้อจำกัดเพียง 48 ชั่วโมง และ จะต้องขออำนาจฝากขังยังเรือนจำ อย่างไรก็ตามในขั้นตอนของตำรวจ อัยการ ศาล ผู้ต้องหา มีสิทธิ ยื่นประกันตัวได้ ส่วนผู้ต้องหาที่ไม่มีหลักทรัพย์ในการประกันตัว หรือ ผู้มีอำนาจไม่พิจารณาอนุมัติ ก็ จะถูกนำตัวไปคุมขังในเรือนจำ

ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 39 ถือได้ว่า มีความสำคัญต่อผู้ต้องหาอย่างมาก เพราะเมื่อผู้ต้องหาอยู่ในขั้นตอนการสอบสวนคดีอาญาชั้นเจ้า พนักงาน หรือในระหว่างการพิจารณาของศาลจะปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้ ซึ่งมีลักษณะที่สอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 11 (1) ซึ่งบัญญัติว่า บุคคลซึ่งถูก กล่าวหาด้วยความผิดทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะมีการพิสูจน์ ว่ามีความผิดตามกฎหมาย ในการพิจารณาโดยเปิดเผย ณ ที่ซึ่งตนได้รับหลักประกันทั้งหมด ที่จำเป็น ในการต่อสู้คดี แต่ในทางปฏิบัติยังคงมีการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหา ในข้อนี้เสมอ โดยเฉพาะในขั้นตอน การสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวน ที่มีได้คำนึงถึงสิทธิข้อนี้ของผู้ต้องหาเท่าที่ควร ทั้งนี้ ใน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 บัญญัติว่าให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยขังนำหนัก พยานหลักฐาน ทั้งปวงอย่าพิพากษาลงโทษจนกว่า จะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริง และจำเลยเป็น ผู้กระทำความผิดนั้น เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่ง ความสงสัยให้จำเลย ซึ่งการพิสูจน์จนสิ้นสงสัย คือการแสดงให้เห็นด้วยพยานหลักฐานถึงการมีอยู่ ของข้อเท็จจริงโดยปราศจากความสงสัยเป็นหลักการขังนำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญา เมื่อมี

ความสงสัยต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย⁶¹ ซึ่งเป็นไปตามหลักนิติรัฐในกระบวนยุติธรรมทางอาญาที่ว่า ในคดีอาญา ผู้กระทำความผิดอย่างแท้จริง เท่านั้นจึงจะมีความผิดและถูกลงโทษ และหากมีข้อสงสัยว่าจะกระทำความผิดจริงหรือไม่ต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้แก่จำเลย

หลักการของสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ปรากฏเป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2492) โดยขณะประชุมยกร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2492) อยู่ นั้น สหประชาชาติอยู่ระหว่างการจัดทำปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและจัดทำแล้วเสร็จจนประกาศใช้เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 จึงได้มีการนำหลักการในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนมาบรรจุลงในหมวดที่ 4 ด้วยสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ทำให้อิทธิพลของแนวคิดเรื่องการสันนิษฐานความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาตามที่กำหนดไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ได้สืบทอดกันต่อมาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจนถึงบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 39 นี้ ถือว่ามีความสำคัญต่อผู้ต้องหาอย่างมาก เพราะเมื่อผู้ต้องหาอยู่ในขั้นตอนการสอบสวนคดีอาญาชั้นเจ้าพนักงาน หรือในระหว่างการพิจารณาของศาลจะปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ และเมื่อการประชาทัณฑ์เป็นวิธีปฏิบัติอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาดูเหมือนเป็นผู้กระทำผิด ดังนั้นจึงถือได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาที่มีสิทธิ ที่จะไม่ถูกประชาทัณฑ์ตามบทบัญญัติมาตรา 39 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

อาจกล่าวได้ว่าได้ว่าสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ของผู้ต้องหาได้รับผลกระทบอย่างมากจากวิธีปฏิบัติในการนำผู้ต้องหาซึ่งที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในลักษณะที่เป็นการแสดงการกระทำความผิดต่อสาธารณชนและจัดให้มีการแถลงข่าวต่อหน้าสาธารณชน โดยมีสื่อมวลชนเป็นผู้เสนอข่าวให้เกิดการพิจารณาโดยมติมหาชนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดทั้งที่ยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิด มีผู้กล่าวว่าเป็นสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่ได้รับการมองข้ามหรือหลงลืมหรือให้ความหมาย ความสำคัญต่อหลักการนี้น้อยมาก⁶² การนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพในลักษณะที่เป็นการแสดงท่าทางการกระทำความผิดตามที่สาธารณะ โดยมีสื่อมวลชนเป็นผู้เสนอข่าว เป็นวิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนที่กระทำไปเพื่อเพิ่มน้ำหนักให้กับคำรับสารภาพของผู้ต้องหาโดยเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหาและการกระทำของผู้ต้องหาในลักษณะที่ทำให้เห็นว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด วิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนดังกล่าวได้รับการตอบรับจากสื่อมวลชนผู้มีอิสระและมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ข่าวสารที่ก่อให้เกิดมติมหาชน และผลกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาในกรณีได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ เพราะสื่อมวลชนถือเป็นตัวกลางและมีอิสระในการเสนอข่าวการนำผู้ต้องหาซึ่งที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ โดยการที่พนักงานสอบสวนจัดให้มีการทำแผนประกอบคำรับสารภาพต่อสาธารณชนทำให้เกิดความคิดหรือมติมหาชนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดจริง แม้ประเทศไทยจะมีได้มีการพิจารณาคดีโดยคณะลูกขุนแต่การเสนอข่าวเช่นนี้ส่งผลหลักการตามรัฐธรรมนูญที่ให้หลักประกันสิทธิแก่ผู้ต้องหาในกรณีได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ได้ ซึ่งรวมไปถึงการกลับคืนสู่สังคมของบุคคลผู้ตกเป็นผู้ต้องหาเช่นกัน

⁶¹ คณิต ฦ นคร .เล่มเดิม. หน้า 149.

⁶² อักษราทร จุฬารัตน (2527). “สิทธิของผู้ต้องหาที่ได้รับการมองข้ามหรือหลงลืม.” วารสารนิติศาสตร์, 14, 2. หน้า 87.

เช่น กรณีของหม่อมลูกปลาที่มีการเสนอข่าวของสื่อมวลชน ครีกโครมว่าเป็นผู้วางยาฆ่าท่านชายกบ ถูกตราหน้าว่าเป็นฆาตกร มีการนำผู้ต้องหาไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในขั้นตอนต่างๆ ที่เป็นการกระทำความผิด โดยมีสื่อมวลชนและพนักงานสอบสวนให้ข่าวและรายงานข่าวในลักษณะที่ยืนยันว่าผู้ต้องหาคือผู้กระทำความผิดในขั้นตอนการสอบสวน แต่ต่อมาศาลอุทธรณ์ยกฟ้องโดยระบุว่าไม่มีประจักษ์พยานยืนยันว่าจำเลยกระทำความผิด อีกทั้งการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ จำเลยกระทำตามที่พนักงานสอบสวนให้ทำทุกขั้นตอน⁶³

3.1.6 สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยในชีวิต

สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยในชีวิตถือเป็นสิทธิอีกประการหนึ่งซึ่งเป็นหลักการสากลที่สำคัญอย่างยิ่งสิทธิในชีวิตและร่างกายของมนุษย์ถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ติดตัวของมนุษย์มาตั้งแต่ต้น ไม่มีใครจะสามารถพรากสิทธิในชีวิตและร่างกายไปจากตัวเราได้ ยกเว้นแต่โทษประหารชีวิต ในส่วนของสิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยในชีวิตมีการบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เช่น ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 32 บัญญัติว่า

“บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้ แต่การลงโทษตามคำพิพากษาของศาลหรือตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม...”

ข้อความนี้สอดคล้องกับในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ที่กล่าวไว้ในข้อ 5 ว่า “บุคคลใดจะถูกทรมาน หรือได้รับการปฏิบัติ หรือการลงโทษซึ่งทารุณโหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือหยามเกียรติมิได้” อีกทั้งปฏิญญาสากลว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนได้พ้นจากการกระทำทรมาน และการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่เป็นการทารุณ โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Declaration on the Protection of all persons from Being Subjected to Torture and Other Cruel, Inhuman or degrading Treatment or Punishment 1975)⁶⁴ โดยความหมายของการกระทำทรมานตามปฏิญญานี้ หมายถึงการกระทำใดๆ ก็ตามที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวด หรือทุกข์ทรมานอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะด้านร่างกายหรือจิตใจ หรือเพื่อลงโทษผู้นั้นสำหรับการกระทำของผู้นั้น หรือที่ผู้นั้นต้องสงสัยว่าได้กระทำ อีกทั้งปฏิญญานี้เห็นว่า การกระทำใดๆ ก็ตามที่เป็นการกระทำทรมานหรือการปฏิบัติ หรือการลงโทษอื่นที่เป็นการทารุณ โหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ถือเป็นความผิดที่กระทำต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และพึงถูกประณาม

บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 32 มุ่งจะคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคล จากการทรมาน ทารุณกรรมหรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมเมื่อการประชาทัณฑ์ผู้ต้องหาที่มีลักษณะเป็นการลงโทษผู้ต้องหาด้วยวิธีที่ไร้มนุษยธรรม หรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เหมือนเป็นการตัดสินการเป็นผู้ต้องหาจากมติของมหาชน มิใช่กระบวนการพิจารณาของศาล

⁶³ ข่าวสด. (2548, 5 มีนาคม). “ศาลอุทธรณ์ยกฟ้อง ลูกปลาโฮพันคดีฆ่าท่านกบ.” ข่าวสด. หน้า 1.

⁶⁴ อภิศักดิ์ ทองนพคุณ และจุฑารัตน์ เอื้ออำนวย (2553). “การประชาทัณฑ์กับการคุ้มครองผู้ต้องหาในการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ.” วารสารกระบวนการยุติธรรม, 3, 2. หน้า 41.

3.1.7 สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองจากรัฐ

สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองจากรัฐถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานประการหนึ่งที่นานาประเทศให้ความสำคัญในการคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา สำหรับประเทศไทยมีการบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เช่น ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 40 ว่า

“บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ผู้ต้องหาในคดีอาญามีสิทธิได้รับความคุ้มครองและความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ...” และ มาตรา 81 ว่า

“รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านกฎหมายและการยุติธรรม... คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้พ้นจากการล่วงละเมิด ทั้งโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐและโดยบุคคลอื่น...”

บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 40 และ มาตรา 81 บัญญัติให้รัฐต้องดำเนินการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในคดีอาญา มิให้ได้รับการล่วงละเมิด ทั้งจากเจ้าหน้าที่ของรัฐเองและจากบุคคลอื่น และเมื่อการประชาทัณฑ์ถือเป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาที่กฎหมายให้ความคุ้มครองอย่างชัดเจน ทั้งเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ และสิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยในชีวิต ดังนั้นผู้ต้องหาจึงมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจากรัฐในการที่จะไม่ถูกประชาทัณฑ์ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในมาตราดังกล่าว

3.2 สิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสาธารณชนของต่างประเทศ

สำหรับสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสาธารณชนของต่างประเทศทั้งประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศเยอรมนีไม่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นการเปิดเผยและ ยืนยันการเป็นผู้กระทำความผิดในลักษณะเป็นการทำแผนประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสาธารณชนเหมือนประเทศไทย รวมไปถึงการให้ข่าวของเจ้าหน้าที่ของรัฐในต่างประเทศตั้งอยู่บนพื้นฐานของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์เป็นสำคัญ

สำหรับมาตรการทางกฎหมายสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสาธารณชนของต่างประเทศ งานวิจัยฉบับนี้จะนำมากล่าวเฉพาะ มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสาธารณชนของต่างประเทศในประเทศที่สำคัญๆ ดังนี้

3.2.1 สิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสาธารณชนของประเทศสหรัฐอเมริกา

ในการนำตัวบุคคลเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา ไม่ว่าจะเป็นการจับกุม การคุมขังบุคคลไว้ในระหว่างพิจารณาคดีนั้น ถือเป็นการกระทำที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งรัฐจำเป็นต้องใช้ความระมัดระวังเป็นสำคัญ ทั้งนี้ จะต้องอาศัยหลักความเหมาะสม (Probable Cause) เป็นหลักในการปฏิบัติหน้าที่ที่สำคัญของเจ้าหน้าที่ กล่าวคือ การที่เจ้าหน้าที่จะขอให้ศาลออกหมายค้น หรือหมายจับได้นั้น จะต้องเป็นการกระทำที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจน โดยจะเห็นได้จากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกาในส่วนของ

Fourth Amendment ว่า การจะใช้มาตรการบังคับเอากับตัวบุคคลหรือการกระทำที่มีผลกระทบต่อเสรีภาพของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการค้น การยึด และการจับ จะต้องมีความเหมาะสมในการออกหมาย หรือการใช้มาตรการต่างๆ กับตัวบุคคล ทั้งนี้ ผู้ที่มีอำนาจดังกล่าว คือ ศาล แต่เพียงผู้เดียว อย่างไรก็ตามเมื่อบุคคลใดได้กระทำการอันเข้าข่ายเป็นความผิด ก็จำเป็นต้องนำตัวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพื่อค้นหาความจริง ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกาก็ได้ตระหนักถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ด้วยเหตุที่ว่า ยังไม่ถึงเป็นผู้กระทำความผิดจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด โดยได้วางแนวบรรทัดฐานในเรื่องการควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องแจ้งสิทธิของผู้ต้องหาในการที่จะได้รับความยุติธรรมจากรัฐ สิทธิที่เวลานี้ได้แก่ สิทธิที่จะไม่พูด สิทธิที่จะมีทนายต่อผู้ต้องหา และคำพูดของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนสามารถใช้เป็นพยานผูกมัดตนในชั้นศาล และถ้าเมื่อมีการจับกุมและควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ที่คุมขังโดยไม่มีการแจ้งสิทธิของผู้ต้องหาดังกล่าว ก็จะเป็นการละเมิดกระบวนการยุติธรรมในชั้นสอบสวนนั้นมิชอบ

รัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาในส่วนของ Fifth Amendment ก็ได้วางหลักประกันในเรื่องการคุ้มครองสิทธิของบุคคลดังกล่าว โดยเฉพาะกรณีมิให้มีการใช้มาตรการใดๆ ที่เป็นการบังคับหรือบีบบังคับให้ผู้ต้องหารับสารภาพ โดยถือเป็นหลักประกันสิทธิผู้ต้องหาที่สำคัญประการหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีสิทธิเกี่ยวกับการได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายของผู้ต้องขังตามรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา ซึ่งถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ต้องขังอีกประการหนึ่ง แต่ทั้งนี้ สิทธิดังกล่าวย่อมมีขอบเขต เพราะการใช้สิทธิของผู้ต้องหาเช่นว่านั้นจะกระทบต่อการบริหารกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไม่ได้ นอกจากนี้แล้วยังมีรัฐธรรมนูญในส่วนของ Sixth Amendment ได้มีการเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาไว้ว่า จำเลยจะต้องได้รับการพิจารณาคดีโดยเร็วและเปิดเผย และถือเป็นส่วนหนึ่งของหลักนิติธรรม หรือ Due Process ใน Fourteenth Amendment

จากที่กล่าวมาในข้างต้นจะเห็นได้ว่าในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้ความสำคัญกับบุคคลที่เป็นผู้ต้องหาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะกระบวนการควบคุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน ซึ่งสามารถเข้าควบคุมผู้ต้องหาได้จะต้องเป็นกรณีมีเหตุอันสมควรอย่างยิ่งและตำรวจจะต้องแจ้งสิทธิต่างๆ ให้ผู้ต้องหารับ ได้แก่ การแจ้งเหตุของการเข้าจับกุม สิทธิที่จะไม่ให้การสิทธิในการมีทนาย สิทธิในการประกันตัว เป็นต้น

ในกรณีการทำแผนประกอบคำรับสารภาพของประเทศสหรัฐอเมริกา ในประเทศสหรัฐอเมริกา จะไม่มีกฎหมาย หรือหลักปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดให้มีการทำ แผนประกอบคำรับสารภาพในลักษณะให้ผู้ต้องหานำชี้ที่เกิดเหตุหรือให้แสดงลักษณะท่าทางรายละเอียด ของการกระทำความผิด อย่างไรก็ดี หากจะมีก็แต่เฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับการชี้ตัวผู้ต้องหา เพื่อให้พยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือ ผู้ต้องหานั้นคือคนร้ายจริง และส่วนใหญ่จะมองกันในแง่มุมมองของปัญหาว่าการที่เจ้าพนักงานตำรวจกำหนดให้ผู้ต้องหาหรือบุคคลใด ส่งลายพิมพ์นิ้วมือ ถ่ายภาพ ให้เขียน ให้พูด ในการชี้ตัว ให้มาศาล ให้ยื่นแสดงตน ให้สมมติ การวางท่าทาง ให้เดินหรือให้ทำกิจกรรมอย่างหนึ่งเป็นสิ่งที่ขัดต่อหลักการ ที่จะไม่ถูกบังคับให้ต้องให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง ในคดีอาญา (The Privilege against self-incrimination) ตามบทบัญญัติ รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 5 (Fifth Amendment) หรือไม่ ซึ่งศาลสหรัฐ ปกติจะตัดสินว่า การกำหนดให้ผู้ต้องหา กระทำกริยาต่างๆ ข้างต้น ไม่เป็นการขัดต่อสิทธิ ของผู้ต้องหา ที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง แต่อย่างใดเช่น

1) คดี Holt v. U.S. 218 U.S. 245 (1910) ตัดสินว่า ผู้ต้องหาถูกบังคับให้แสดงแบบเสื้อได้
 2) คดี Schmerber v. California U.S. 757 (1966) ตัดสินว่าผู้ต้องหาไม่อาจยกข้อต่อสู้เรื่องสิทธิ ที่จะไม่ให้เป็นการปฏิบัติกับตนเองมาใช้อ้างเพื่อมิให้แพทย์ตรวจตัวอย่างเลือดตามคำสั่ง ของเจ้าพนักงานตำรวจ ในคดีที่ถูกกล่าวหาว่าขับรถ ขณะเมาสุรา

3) คดี United State v. Wade, 388 U.S. 218 (1967) ข้อเท็จจริงในคดีนี้มีว่า เมื่อวันที่ 21 กันยายน ค.ศ. 1964 มีคนร้าย เข้าปล้น The Federally Insured Bank ที่เมือง Eustace มลรัฐ Texas โดยมีคนร้าย คนหนึ่ง ติดแถบเทปเล็กๆ ที่ด้านข้างทั้งสองของใบหน้าเดินเข้ามาในธนาคารแล้วจ้องปืน ไปที่แคชเชียร์หญิงและรองผู้จัดการธนาคารซึ่งเป็นเพียงสองคนสุดท้ายที่ยังอยู่ในธนาคารและบังคับให้คนทั้งสองเอาเงินใส่ปลอกหมอนให้ จากนั้นคนร้ายก็ขับรถหนีไปพร้อมกับคนร้ายอื่นที่คอยอยู่ในรถที่ขโมยมา ซึ่งจอดรออยู่นอกธนาคาร ต่อมาวันที่ 2 เมษายน 1965 Wade จำเลยในคดีนี้ ถูกจับกุมและเจ้าหน้าที่ตำรวจ F.B.I. ก็จัดให้ Wade ยืนอยู่ในแถวร่วมกับคนร้ายอื่นๆ อีก 5 หรือ 6 คน เพื่อให้พนักงานธนาคารทั้งสองคนชี้ตัวคนร้ายทุกคนที่ยืนอยู่ในแถวนั้นต่างติดแถบเทปเล็กๆ ที่ด้านข้างทั้งสอง ของใบหน้า เหมือนกับ คนร้ายที่เข้าทำการปล้นธนาคารและให้ทุกคนพูดทำนองเดียวกัน “เอาเงินใส่ถุง” ซึ่งเป็นคำพูดที่อ้างว่าคนร้ายที่เข้าปล้นพูด ปรากฏว่าพนักงานธนาคารทั้งสองชี้ตัว Wade ซึ่งยืนอยู่ในแถวว่าเป็นคนร้ายผู้ทำการปล้นธนาคาร คดีนี้ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษ Wade ว่ากระทำผิดจริง ตามฟ้องและศาลอุทธรณ์ก็วินิจฉัยว่าการจัดให้ Wade ยืนอยู่ในแถว และกล่าวคำพูดทำนองนั้นไม่เป็นการขัดต่อทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 ที่ว่าบุคคลใดจะถูกบังคับหรือให้การเป็นปฏิปักษ์แก่ตนเองในคดีอาญาใดๆ ไม่ได้ เพราะการกระทำดังกล่าว ไม่เป็นการละเมิดในการป้องกันตนจากการกระทำอันเป็นการฟ้องร้องทางอาญาต่อตนเอง กล่าวคือ เอกสิทธิดังกล่าวคุ้มครองเฉพาะการป้องกันผู้ต้องหาไม่ให้ถูกบังคับให้ต้องให้การใดๆ อันจะเป็นการยืนยันให้ร้ายแก่ตนเองแต่การบังคับให้ผู้ต้องหาแสดงตัวให้พยานดูเพื่อยืนยันพยานหลักฐานของฝ่ายโจทก์ก่อนการพิจารณาคดี ของศาลนั้นไม่ได้เกี่ยวข้องกับการบังคับให้ผู้ต้องหามอบหลักฐานที่มีความสำคัญอันเป็นคำให้การที่เป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรแต่อย่างใดเพราะเป็นเพียงการบังคับให้ผู้ต้องหาแสดงรูปร่างหน้าตาด้านร่างกายของเขาเท่านั้นและไม่ใช่เป็นการบังคับ ให้ผู้ต้องหาเปิดเผยสิ่งที่ตนไม่อาจจะรู้ได้แต่อย่างใด⁶⁵

ในการทำงานเดียวกันการบังคับให้ผู้ต้องหาพูดในระยะที่พยานสามารถได้ยินถ้อยคำพูด เช่นเดียวกับที่คนร้ายพูดขณะกระทำผิดก็ไม่ได้เป็นการบังคับให้ผู้ต้องหากล่าวข้อความที่เป็นหลักฐานทางเอกสารเพราะผู้ต้องหาก็ต้องพูดตามบุคลิกของตนเองอยู่แล้วและทั้งมิใช่เป็น คำให้การ รับสารภาพผิดแต่อย่างใด

⁶⁵ วรวิทย์ ฤทธิพิศ (2535). “ข้อพิจารณาเรื่องแผนประทุษกรรม.” วารสารอัยการ, 15, 178. หน้า 5-13.

3.2.2 สิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสาธารณชนของประเทศญี่ปุ่น

การดำเนินคดีอาญาในชั้นตำรวจในประเทศญี่ปุ่นเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 2 ว่าด้วยการดำเนินคดีชั้นต้น หมวด 1 การสอบสวน ตั้งแต่มาตรา 189-246 บัญญัติเกี่ยวกับการสอบสวนของตำรวจสอบสวน (รวมทั้งเจ้าพนักงานธุรการอัยการ (Kensatsu jimukan) และอัยการ) ไว้ ดังนี้ คือ⁶⁶

เจ้าพนักงานตำรวจต้องปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตำรวจสอบสวนตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอื่น หรือตามที่บัญญัติไว้ในกฎระเบียบของคณะกรรมการความปลอดภัยสาธารณะแห่งชาติ หรือคณะกรรมการความปลอดภัยสาธารณะจังหวัด ตำรวจสอบสวนต้องทำการสอบสวนผู้กระทำความผิดและพยานหลักฐานเมื่อมีความผิดอาญาเกิดขึ้น ซึ่งตำรวจสอบสวนมีอำนาจสอบสวนความผิดทุกฐาน เว้นแต่ความผิดซึ่งจะฟ้องได้ต่อเมื่อมีการร้องทุกข์ ซึ่งผู้เสียหายต้อง ร้องทุกข์เสียภายใน 6 เดือนนับแต่รู้ตัวผู้กระทำความผิด

ตำรวจสอบสวนอาจเรียกผู้ต้องหาให้มายังที่ทำการของตนและทำการถามปากคำ แต่ผู้ต้องหาอาจไม่มาหรือเมื่อมาแล้วจะกลับเสียเมื่อใดก็ได้ ในการถามปากคำผู้ต้องหาต้องได้รับการแจ้งว่าไม่จำเป็นต้องให้การขัดต่อความประสงค์ของตน คำให้การของผู้ต้องหาให้บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรแล้วให้ผู้ต้องหาอ่านหรืออ่านให้ผู้ต้องหาฟัง หากผู้ต้องหาเห็นว่าคำให้การที่บันทึกไว้ถูกต้องแล้วให้ลงชื่อและลงตราประทับ

นอกจากนี้ ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีกฎหมายเน้นการให้อำนาจควบคุมตัวผู้ต้องขังของพนักงานสอบสวน เพื่อให้การควบคุมผู้ต้องขังเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ มีหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิของบุคคลดังต่อไปนี้

1) กฎบัตรแห่งสิทธิของญี่ปุ่น

การดำเนินคดีอาญาของญี่ปุ่นได้มีการบัญญัติรับรองคุ้มครองสิทธิของประชาชนไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศญี่ปุ่น และรัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ. 1947 ซึ่งได้วางหลักประกันเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาไว้หลายประการ ในหมวดที่ 3 เรียกกันโดยทั่วไปว่า Japanese Bill of Rights หรือ กฎบัตรแห่งสิทธิของญี่ปุ่น สิทธิดังกล่าวนี้ได้แก่⁶⁷

(1) บุคคลจะไม่สูญเสียชีวิตหรือเสรีภาพหรือถูกลงโทษทางอาญาใดๆ เว้นแต่จะเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(2) บุคคลมีสิทธิได้รับการพิจารณาคดีโดยยุติธรรม

(3) บุคคลจะไม่ถูกจับโดยปราศจากหมายจับซึ่งออกโดยผู้พิพากษาที่มีอำนาจ และหมายจับจะต้องระบุความผิดของบุคคลซึ่งถูกกล่าวหา เว้นแต่บุคคลนั้นถูกจับได้ในขณะกระทำความผิด

⁶⁶ ศิระ บุญภินันท์ (2552). กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศญี่ปุ่น. หน้า 13.

⁶⁷ Tadashi Moriyama (1990). World Fact Book of Criminal Justice Systems: Japan.

(4) บุคคลจะต้องไม่ถูกจับหรือคุมขังโดยปราศจากการแจ้งข้อหาให้เขาทราบ หรือโดยปราศจากสิทธิในการพบทนายความในทันทีที่ถูกคุมขังโดยไม่มีเหตุผลอันควรและเหตุผลแห่งการถูกคุมขัง จะต้องเสนอต่อศาลในทันทีโดยเปิดเผยต่อหน้าผู้ถูกคุมขังและทนายความของเขา

(5) บุคคลมีสิทธิที่จะอยู่อย่างปลอดภัยภายในเคหสถานของเขา เอกสารและสิ่งของใดๆ ของเขาจะต้องไม่ถูกค้นหรือถูกยึด เว้นแต่จะมีหมายอาญาซึ่งออกโดยมีเหตุอันสมควร และระบุสถานที่และสิ่งของที่จะค้นหรือยึด หรือตามที่ได้บัญญัติยกเว้นไว้ใน มาตรา 33 รวมทั้งการค้นหรือยึดและครั้งจะต้องมีหมายอาญาซึ่งออกโดยผู้พิพากษาที่มีอำนาจ

(6) การทรมานหรือการลงโทษด้วยความทารุณโหดร้ายจะกระทำมิได้

(7) บุคคลจะไม่ถูกบังคับให้รับสารภาพ คำรับสารภาพโดยการบังคับ ทรมาน หรือข่มขู่ หรือคำรับสารภาพ ภายหลังจากการถูกจับหรือคุมขังโดยการหน่วงเหนี่ยวถ่วงเวลาให้ล่าช้า มิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน นอกจากนั้นบุคคลจะไม่ถูกพิพากษาลงโทษในกรณีที่มีข้อพิสูจน์เพียงคำรับสารภาพของเขาเท่านั้น

จากหลักการใน Japanese Bill of Rights หรือ กฎบัตรแห่งสิทธิของญี่ปุ่นในข้อที่ (7) นี้ จะเห็นได้ว่าในประเทศญี่ปุ่นนี้บุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหาจะไม่ถูกบังคับให้รับสารภาพ คำรับสารภาพโดยการบังคับ ทรมาน หรือข่มขู่ หรือคำรับสารภาพ ภายหลังจากการถูกจับหรือคุมขังโดยการหน่วงเหนี่ยวถ่วงเวลาให้ล่าช้า มิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน นอกจากนั้นบุคคลจะไม่ถูกพิพากษาลงโทษในกรณีที่มีข้อพิสูจน์เพียงคำรับสารภาพของเขาเท่านั้น ซึ่งเห็นได้ชัดว่าหลักการของ ประเทศญี่ปุ่นดังกล่าวนี้เป็นหลักประกันว่าบุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหาจะไม่ถูกบังคับให้ทำแผนประกอบคำรับสารภาพ และแถลงข่าวต่อสาธารณชนหากไม่เต็มใจ ทั้งนี้ การบังคับ ทรมาน หรือข่มขู่ให้ทำแผนประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสาธารณชนก็อาจทำได้เช่นเดียวกัน

3.2.3 สิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสาธารณชนของประเทศเยอรมนี

สำหรับหลักเกณฑ์ในการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสาธารณชนในประเทศเยอรมนีพบในหลักในการสอบคำให้การ ซึ่งถือว่าเป็นภารกิจอีกประการหนึ่งของเจ้าพนักงานตำรวจในชั้นสืบสวนสอบสวน ซึ่งตามกฎหมายเยอรมัน บัญญัติไว้ในมาตรา 136a⁶⁸

มาตรา 136 a บัญญัติไว้ว่า

1) การตัดสินใจและการกระทำตามเจตจำนงที่เป็นอิสระของผู้ถูกกล่าวหาไม่อาจที่จะถูกทำให้เสียไปด้วยวิธีการกระทำโดยมิชอบต่อกายและจิตใจ การทำให้เหนื่อยอ่อน การทำร้ายร่างกาย การจ่ายยา การทรมาน การหลอกลวง หรือการสะกดจิต มาตรการบังคับจะถูกนำมาใช้ได้เท่าที่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอนุญาตให้ทำได้ การข่มขู่ว่าจะใช้มาตรการบังคับใดๆ ที่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้อนุญาตให้ทำได้ และการให้คำมั่นสัญญาว่าจะให้ประโยชน์ใดๆ ที่ไม่ได้กำหนดไว้ในกฎหมายเป็นสิ่งที่ต้องห้าม

2) มาตรการใดๆ ที่ทำให้ความสามารถในการระลึกหรือความสามารถในการรับรู้ข้อเท็จจริงของผู้ถูกกล่าวหาต้องเสียไป ไม่อาจทำได้

⁶⁸ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์ (2552). กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี. หน้า 13-15.

3) ข้อห้ามตามที่กำหนดไว้ใน (1) และ (2) โดยไม่คำนึงถึงความยินยอมของผู้ถูกกล่าวหา คำให้การใดๆ ที่เกิดขึ้นจากการละเมิดข้อห้ามดังกล่าวข้างต้นไม่อาจรับฟังได้ แม้ว่าผู้ถูกกล่าวหาจะให้ความยินยอมให้รับฟังได้ก็ตาม

สำหรับวิธีของการสอบปากคำที่ต้องห้ามตาม มาตรา 136a เพราะว่าผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเป็นประธานในคดี ด้วยเหตุนี้การตัดสินใจและการกระทำตามเจตจำนงที่เป็นอิสระของผู้ถูกกล่าวหาในฐานะที่เป็นพยานหลักฐานชนิดหนึ่งจะต้องไม่ได้รับการกระทบกระเทือน ซึ่งมีเหตุผลมาจากหลักของการพิจารณาคดีที่เป็นธรรม อันเป็นหลักนิติรัฐหลักหนึ่ง รวมถึงข้อบัญญัติที่ต้องเคารพต่อศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ หลักดังกล่าวได้รับการบัญญัติไว้ใน มาตรา 136a ซึ่งได้ระบุรูปแบบของการสอบคำให้การที่ต้องห้ามไว้ดังมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1) การสอบคำให้การทุกๆ รูปแบบที่มีผลต่อสภาพทางร่างกาย เป็นต้นว่า การทำมิชอบต่อกายและจิตใจ การทำให้เหนื่อยอ่อน การทำร้ายร่างกาย การจ่ายยา กล่าวคือการนำสารใดๆ เข้าไปในร่างกายไม่ว่าจะในรูปของยาเม็ด ยาฉีด ศาลสูงสุดแห่งสหพันธรัฐ (BGH)⁶⁹ เคยตัดสินว่าการให้บุหรี่ยะถือว่าเป็นการต้องห้ามหรือไม่ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของการกระทำความผิดที่ถูกกล่าวหาและการติบหูหรือของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด

2) การสอบคำให้การในทุกๆ รูปแบบที่มีผลโดยตรงต่อสภาพจิตใจ เป็นต้นว่า การหลอกลวง การสะกดจิต การข่มขู่ การให้คำมั่นสัญญาว่าจะได้รับประโยชน์ใดๆ ที่ไม่ได้มีการระบุไว้ในกฎหมาย การทรมาน

3) การบังคับใดๆ ที่เป็นการขัดต่อระเบียบของกระบวนการพิจารณาคดี

4) มาตรการใดๆ ที่เป็นผลให้เป็นการทำให้เกิดความเสียหายแก่ความสามารถในการระลึก (Das Erinnerungsvermögen) และความสามารถในการรับรู้ข้อเท็จจริง (Die Einsichtsfähigkeit)

หลักประกันของข้อห้ามดังกล่าวก็คือ การสอบคำให้การที่เป็นการต้องห้ามนั้นไม่อาจนำคำให้การของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดมาใช้ได้ กล่าวคือรับฟังไม่ได้ (ตามมาตรา 136a วรรคสามประโยคที่สอง)

เพราะว่า มาตรา 136a ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของ มาตรา 1 กฎหมายรัฐธรรมนูญเยอรมัน ด้วยเหตุนี้ แม้ว่าผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดจะให้ความยินยอมต่อรูปแบบของการสอบคำให้การที่ต้องห้าม ความยินยอมดังกล่าวก็ไม่มีผลใช้บังคับ (มาตรา 136a (3)) และข้อห้ามตาม มาตรา 136a ใช้ในชั้นกระบวนการพิจารณาคดีทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสอบคำให้การผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดโดยพนักงานอัยการและตำรวจ (มาตรา 163a (3) (4)) รวมตลอดถึงการค้นหาข้อเท็จจริงโดยพยานผู้เชี่ยวชาญ

5) ตัวอย่างของรูปแบบของการสอบคำให้การที่ต้องห้ามตามที่ระบุไว้ใน มาตรา 136a เป็นเพียงตัวอย่าง หลักจึงอยู่ที่ว่าวิธีการสอบคำให้การใดๆ ก็ตามที่ทำให้เสรีภาพที่จะให้การต้องถูกทำให้เสียหายแล้วเป็นสิ่งที่ต้องห้ามทั้งสิ้น เช่น การใช้เครื่องจับเท็จก็ถือว่าเป็นสิ่งที่ต้องห้าม (BGHSt 5, 332)

⁶⁹ เทียบกับของประเทศไทยแล้วก็คือศาลฎีกานั่นเอง.

6) อย่างเป็นทางการสอบคำให้การที่ทำให้ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดน้อยล่า ซึ่งต้องห้ามนั้นยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ หลักอยู่ที่ว่า ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดในทางความเป็นจริงแล้วได้หนี้อยู่เสียจนกระทั่งจะเป็นการทำให้เสียหายต่อเสรีภาพในการตัดสินใจหรือไม่ ซึ่งในกรณีดังกล่าวก็ไม่จำเป็นที่สภาวการณ์ดังกล่าวจะเกิดขึ้นโดยจงใจ (Absichtlich) หรือว่าเป็นไปตามธรรมชาติของการสอบคำให้การ ศาลสูงสุดแห่งสหพันธรัฐ (BGHSt 13, 60) เคยตัดสินว่า ถือว่าเป็นการต้องห้ามตาม มาตรา 136a หากผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดก่อนจะให้การรับสารภาพไม่ได้นอนมาเป็นเวลา 30 ชั่วโมง แต่ถ้าจำเลยมีโอกาสนอนแต่นอนไม่หลับเอง ไม่เข้ามาตรา 136a

7) การกระทำมิชอบต่อกายและจิตใจ หมายถึงการทรมานที่มีผลต่อสภาพร่างกายและสภาพจิตใจ ศาลสูงสุดแห่งสหพันธรัฐ (BGHSt 15, 187) เคยตัดสินว่าเป็นการกระทำที่มิชอบต่อกายและจิตใจในกรณีที่ พ่อที่ต้องสงสัยว่าฆ่าลูกตัวเองหลังจากที่ถูกข่มขู่หลายครั้งแล้วก็ได้มีการนำตัว ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดดังกล่าวไปที่ศพของลูกและในที่นั้นเองผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดได้ปล่อยโฮและให้การรับสารภาพ

8) ตามความเห็นฝ่ายข้างมากเห็นว่า การหลอกลวงจะต้องตีความโดยแคบ เพียงแค่การใช้ลูกเล่น ถือว่าทำได้โดยชอบแต่การที่โกหกโดยตั้งใจนั้นไม่อาจทำได้ เช่น การที่เจ้าพนักงานตำรวจ หรือพนักงานอัยการเพื่อที่จะให้ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดให้การรับสารภาพนั้นได้หลอกว่ามีพยานหลักฐานที่จะเอาผิดกับผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดได้ซึ่งไม่เป็นความจริง

9) วิธีการที่ใช้ในการข่มขู่ต้องเป็นมาตรการที่ขัดต่อระเบียบของกระบวนการพิจารณาคดีด้วยเหตุนี้การข่มขู่ว่าจะใช้มาตรการของการจับชั่วคราวที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมาย กรณีที่เป็นความผิดซึ่งหน้าจึงกระทำได้โดยชอบ

10) วิธีการสอบคำให้การที่ต้องห้ามตาม มาตรา 136a ใช้บังคับเฉพาะแต่เจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ไม่รวมถึงเอกชนที่ไม่ได้รับมอบหมายจากรัฐ เช่น นักสืบที่ผู้เสียหายจ้างไปใช้กำลังบังคับให้จำเลยรับสารภาพผิด เว้นแต่จะเป็นกรณีที่ขัดต่อสิทธิแห่งความเป็นมนุษย์ จึงต้องห้ามไม่ให้รับฟัง เช่น ได้คำรับสารภาพของจำเลยมาจากการทรมาน

นอกจากนี้ในการคุ้มครองสิทธิของหาของเยอรมนี ก็อาศัยพื้นฐานเดียวกับกฎหมายที่ประกันสิทธิของผู้ต้องหาของประเทศอื่น กล่าวคือ ตราบไตที่ผู้ต้องหายังมิได้รับการตัดสินว่าเป็นผู้กระทำความผิด ให้ถือว่าเป็นผู้นั้นเป็นผู้บริสุทธิ์ จะปฏิบัติต่อเขาเยี่ยงผู้กระทำความผิดไม่ได้ ซึ่งหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาได้รับการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญของสหพันธรัฐของเยอรมนี Grundgesetz Basic Law/GG) ซึ่งมาตรากำหนดหลักพื้นฐานในเรื่องสิทธิของบุคคลดังต่อไปนี้

Common Rights of Liberty (Allgemeines Freiheitsrecht) ซึ่งกล่าวถึงสิทธิส่วนบุคคลใน Article 2 GG ได้วางหลักไว้ว่า

1) บุคคลทุกคนสามารถใช้สิทธิเสรีภาพได้อย่างเต็มที่ ตราบใดที่ไม่ไปรบกวนสิทธิ ของผู้อื่นหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือศีลธรรมอันดี

2) บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิตและมีศักดิ์ศรีความเป็นสิทธิเช่นว่านั้นจะได้รับการกระทบกระเทือนไม่ได้ เว้นแต่จะมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายเป็นการเฉพาะ

จากบทบัญญัติดังกล่าวเป็นการบัญญัติถึงการปกป้องคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล เพื่อมิให้ถูกบุคคลอื่นกระทำการอันเป็นการกระทบกระเทือนสิทธิดังกล่าว และอาจรวมถึงการปกป้องจากการกระทำที่ไม่ถูกต้องและเป็นธรรมของบุคคลในกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นศาล อัยการ หรือพนักงานสอบสวน นอกจากนี้ยังได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิในความเสมอภาคใน Article 3 GG ว่าบุคคลทุกคนจะต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน กล่าวคือ รัฐจะต้องบังคับใช้กฎหมายแก่พลเมืองเยอรมันทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน โดยจะเลือกปฏิบัติต่อบุคคลใด หรือทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งเสียเปรียบในทางกฎหมายไม่ได้ ซึ่งเหล่านี้จะสะท้อนให้เห็นถึงรัฐของประเทศเยอรมันมีหน้าที่ต้องจัดสรรให้คนเยอรมันทุกคนได้รับสิทธิที่กฎหมายรับรองคุ้มครองเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นสิทธิการนับถือศาสนา สิทธิในการประกอบอาชีพ กรณีดังกล่าวได้ให้การคุ้มครองตลอดจนบุคคลที่เป็นผู้ต้องขัง หรือนักโทษ ที่จะต้องได้รับสิทธิดังกล่าวเช่นกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สิทธิตามรัฐธรรมนูญข้อนี้จะนำไปสู่การกำหนดกฎเกณฑ์ให้ผู้ต้องหา ผู้ต้องขัง หรือนักโทษ ได้รับสิทธิในทุกเรื่องดังกล่าวมาแล้วข้างต้นไม่แตกต่างจากบุคคลที่มีได้อยู่ในที่คุมขังหรือเรือนจำของรัฐแต่อย่างใด

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่า กฎหมายรัฐธรรมนูญของเยอรมัน (Basic Law) ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของการคุ้มครองสิทธิของบุคคลเป็นสำคัญ ซึ่งสามารถสรุปรายละเอียดจากบทบัญญัติดังกล่าวได้ดังนี้

1) เมื่อไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด หรือมิได้กระทำความผิด ไม่ต้องรับโทษ ผู้ต้องหาที่ยังมิได้ถูกตัดสินว่ากระทำความผิด ก็ไม่สามารถได้รับการลงโทษเสมือนผู้กระทำความผิดแล้วได้

2) รัฐธรรมนูญเยอรมันเน้นความเสมอภาคของชาวเยอรมันทุกคน ฉะนั้น ทุกคนไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดา ผู้ต้องหา และผู้กระทำความผิด ย่อมได้รับสิทธิขั้นพื้นฐาน อันได้แก่ สิทธิในการมีชีวิต สิทธิทางการศึกษา สิทธิในการรักษาพยาบาล รวมถึงการได้รับคำแนะนำทางกฎหมาย และได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

3) สิทธิขั้นพื้นฐานจะได้รับการกระทบกระเทือนอย่างไรก็ได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ กล่าวคือ กฎหมายที่บัญญัติให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการใช้มาตรการอันเป็นการกระทบสิทธิเสรีภาพของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดๆ หรือการปฏิบัติที่เป็นการลิดรอนสิทธิเสรีภาพตามกฎหมาย อันได้แก่ นักโทษในเรือนจำ ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณา เหล่านี้จะต้องเป็นไปตามขั้นตอนที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น

กล่าวโดยสรุป ในการใช้มาตรการในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในประเทศเยอรมนีได้มีการบัญญัติหลักกฎหมายไว้อย่างชัดเจนในกฎหมายรัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเยอรมัน โดยมีจุดเด่นที่กระบวนการสอบสวนและพิจารณาคดีที่เป็นการกลั่นกรองอย่างรอบครอบ เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการนำตัวผู้ต้องหาเข้าสู่กระบวนการคุมขัง ซึ่งจะเน้นไปที่อำนาจการสอบสวนอำนาจการสอบสวนของอัยการและของศาลสอบสวนเป็นหลัก การสอบสวนคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการจะต้องเป็นไปด้วยความถูกต้อง และรอบครอบอย่างยิ่ง เพื่อแสวงหาความจริงและเป็นการยืนยันว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดจริง ประกอบกับการเน้นการไม่ควบคุมตัวผู้ต้องหาที่กระทำความผิดอาญาเล็กน้อย หรือความผิดที่สามารถพิจารณาเปลี่ยนแปลงการลงโทษเป็นการปรับรายวันแทนการจำคุก (Day - Fine) ได้ จากกรณีดังกล่าวในประเทศเยอรมันจึงเป็น

ประเทศที่ไม่ค่อยพบการก่อปัญหาในเรื่องการละเมิดสิทธิของบุคคล ตลอดทั้งผู้ต้องหา หรือผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีอีกต่อไป

3.2.4 สิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสาธารณชนของประเทศฝรั่งเศส

ประเทศฝรั่งเศส เป็นประเทศที่ใช้ระบบการดำเนินคดีอาญาแบบไต่สวน และถือว่าเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญต่อการรับรองคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอีกประเทศหนึ่ง โดยจะเห็นได้จากการมีกฎหมายออกมาบังคับใช้ที่ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นกรณีการสอบสวนของชั้นพนักงานสอบสวนหรืออัยการ และการพิจารณาคดีในชั้นผู้พิพากษาหรือศาล ซึ่งเน้นความสำคัญของการสอบสวนร่วมกันระหว่างตำรวจ อัยการ และศาล กฎหมายของฝรั่งเศสเน้นความสำคัญในเรื่องการใช้อำนาจควบคุมผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีที่เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย และรวดเร็วในการดำเนินคดีอาญา โดยพิจารณาถึงผลกระทบต่อสิทธิของบุคคลดังกล่าวให้มากที่สุดการรับรองคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาของประเทศฝรั่งเศสสามารถแยกพิจารณาได้ 2 ขั้นตอน คือ

3.2.4.1 สิทธิของผู้ต้องหาในกระบวนการพิจารณาคดีชั้นของพนักงานสอบสวน

การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในกรณีดังกล่าวนี้ เป็นขั้นตอนก่อนการฟ้องคดีอาญา ซึ่งเป็นกระบวนการที่เริ่มต้นในการสืบสวนหาข้อเท็จจริง และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศส จะให้อำนาจหน้าที่ดังกล่าว เป็นของทั้ง 3 องค์กร ได้แก่ ตำรวจสอบสวน พนักงานอัยการและผู้พิพากษาสอบสวน ซึ่งกรณีดังกล่าวสามารถแบ่งขั้นตอนการสอบสวนคดีอาญาออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

1) การสอบสวนเบื้องต้น (Enquete preliminaire) เป็นหน้าที่ของตำรวจสอบสวน ซึ่งจะทำหน้าที่รวบรวมข้อเท็จจริงต่างๆ เพื่อให้ทราบว่า มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นหรือไม่ ซึ่งในการสอบสวนหาข้อเท็จจริงของพนักงานตำรวจจะมีหลักที่สำคัญ คือ ต้องไม่เป็นลักษณะของ การบังคับให้ผู้ต้องหาหรือผู้ถูกสอบสวนให้การ ทั้งนี้ ให้ยึดหลักของความสมัครใจในการให้ความร่วมมือของผู้ต้องหาอย่างแท้จริง ด้วยเหตุนี้ จะเห็นได้ว่า ประสิทธิภาพในการแสวงหาข้อเท็จจริงในกระบวนการของชั้นพนักงานสอบสวนขึ้นอยู่กับ การสอบสวนของพนักงานตำรวจเป็นสำคัญ ซึ่งโดยทั่วไปในการสอบสวนเบื้องต้นของพนักงานตำรวจ ได้แก่ การถามปากคำบุคคล การค้นเคหะสถานหรือการยึดของกลาง และการควบคุมตัว และในส่วนของ การควบคุมตัวดังกล่าวนี้ ถือเป็น การกระทำที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลหรือผู้ต้องหา ดังนั้น ในประเทศฝรั่งเศสจึงให้อำนาจพนักงานตำรวจสามารถกระทำได้เฉพาะกรณี ดังต่อไปนี้

(1) เพื่อทำการสอบสวนเบื้องต้น และกระทำได้เท่าที่จำเป็นแก่การสอบสวนเท่านั้น

(2) เพื่อสอบสวนความผิดซึ่งหน้า

(3) เพื่อความสะดวกในการตรวจสอบบุคคล หรือผู้ต้องหาที่ให้การปฏิเสธ การสอบสวน หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลดังกล่าว เคยกระทำความผิดมาก่อน หรือพยายามจะกระทำความผิด หรือเตรียมการที่จะกระทำความผิด หรือเป็นผู้ต้องหามาตรา

ทั้งนี้ ในการควบคุมตัวผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการควบคุมตัวบุคคลได้ไว้ไม่เกิน 24 ชั่วโมง โดยประเทศฝรั่งเศสมีกฎหมายแห่งกฎหมายที่ใช้คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาในคดีอาญา ดังปรากฏใน ปฏิญญาสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ลงวันที่ 26 สิงหาคม ค.ศ. 1789 แห่งสหพันธรัฐฝรั่งเศส⁷⁰ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อ 7 บุคคลใดจะถูกกล่าวหา จับกุม หรือคุมขังได้ก็แต่กรณีที่มีการระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ และตามรูปแบบที่รัฐบัญญัติกำหนดไว้เท่านั้น ใครก็ตามที่บังอาจเรียกร้องถ่ายถอด บังคับการ หรือทำให้มีการบังคับการตามคำสั่งตามอำเภอใจต้องได้รับการลงโทษ แต่พลเมืองทุกคนซึ่งได้รับการเรียกหรือเกณฑ์ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญต้องปฏิบัติตามทันที หากขัดขืนย่อมต้องรับผิด

ข้อ 8 รัฐบัญญัติจะกำหนดโทษทางอาญาได้ก็แต่เฉพาะเท่าที่จำเป็นอย่างยิงโดยชัดแจ้ง เท่านั้น และบุคคลจะลงโทษทางอาญาได้ก็แต่โดยบทบัญญัติของรัฐบัญญัติที่ได้ตราขึ้น และประกาศใช้ก่อนการกระทำความผิดนั้น และมีการนำรัฐบัญญัตินั้นมาใช้บังคับโดยชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น

ข้อ 9 ได้วางหลักเกี่ยวกับการจับกุม หรือใช้กำลังควบคุมตัวบุคคล จะต้องได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะได้รับการประกาศความผิด และจะใช้กำลังจับกุมหรือควบคุมตัวบุคคลนั้นโดยที่เขายังไม่มีความผิดไม่ได้ เพราะฉะนั้น เมื่อบุคคลหรือผู้ต้องหาดังกล่าว ยังไม่ได้รับการแจ้งข้อหาหรือฐานความผิด เจ้าหน้าที่ของรัฐโดยหลักทั่วไปแล้วไม่สามารถจะควบคุมตัวผู้ต้องหาได้ และต้องปล่อยตัวไป ดังนั้น การใช้กำลังโดยไม่จำเป็นเพื่อให้ได้ตัวบุคคลนั้นมาเป็นการต้องห้ามตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญ

ในชั้นของการดำเนินคดีขั้นต้น (Preliminary Article) บุคคลจะต้องได้รับการปฏิบัติและได้รับการสันนิษฐานในฐานะที่เป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะได้รับการประกาศว่ามีความผิดและการจะใช้กำลังใดๆ เพื่อควบคุมผู้ต้องหาจะต้องกระทำโดยเหตุและเวลาที่เหมาะสม และต้องกระทำโดยหน่วยงานที่ได้รับการบัญญัติตามกฎหมาย และต้องไม่เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์⁷¹

2) การสอบสวนในชั้นพนักงานอัยการ กรณีดังกล่าว เมื่อได้ผลการสอบสวนเบื้องต้นจากพนักงานสอบสวนแล้ว จะส่งให้พนักงานอัยการเพื่อดำเนินการพิจารณาต่อไป และ หากเห็นว่าคดีมีมูล และมีพยานหลักฐานเพียงพอ ก็จะดำเนินการส่งฟ้องต่อศาลเพื่อพิจารณาคดีต่อไป หรือหากตรวจสอบสำนวนการสอบสวนแล้วเห็นว่า สำนวนไม่ถูกต้อง และคดีไม่มีมูลความผิดทาง

⁷⁰ นันทวัฒน์ บรมานันท์ (ม.ป.ป.). คำแปลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958. หน้า 145. อ้างถึงใน จีรวุฒิ ลิปิพันธ์ และธานี วรรภักดิ์. (2548). สิทธิของผู้ต้องขังระหว่างพิจารณา. หน้า 56.

⁷¹ จีรวุฒิ ลิปิพันธ์ และธานี วรรภักดิ์ (2548). สิทธิของผู้ต้องขังระหว่างพิจารณา. หน้า 57.

อาญา อัยการอาจสั่งระงับคดีได้ ถือเป็นกรณีสืบสวนสอบสวนอีกชั้นหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของบุคคลหรือผู้ต้องหาที่ดีอีกกรณีหนึ่ง

จะเห็นได้ว่าในประเทศฝรั่งเศส เจ้าหน้าที่ตำรวจจะปฏิบัติหน้าที่ภายใต้อำนาจบังคับบัญชาของพนักงานอัยการเขต ซึ่งพนักงานอัยการจะเป็นผู้ฟ้องคดีอาญา รวมทั้งคดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับคดีแพ่ง ด้วยเหตุนี้ จึงถือโดยปริยายว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศสกำหนดให้อัยการและตำรวจเป็นเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจการสอบสวนคดีอาญาร่วมกัน และเมื่อได้ตัวผู้กระทำความผิดแล้ว กฎหมายก็กำหนดให้ศาลซึ่งมีอำนาจพิจารณาทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา กระทำการไต่สวนผู้กระทำ ที่เรียกว่า ระบบศาล เป็นต้น

3) การสอบสวนโดยผู้พิพากษาสอบสวน เป็นการสอบสวนหาข้อเท็จจริง โดยผู้พิพากษาสอบสวน ซึ่งเป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดรับสารภาพและเป็นเรื่องการสอบสวนที่มีความยุ่งยาก อัยการอาจสั่งเรื่องให้ผู้พิพากษาสอบสวนดำเนินการสอบสวนต่อไป ซึ่งกรณีดังกล่าวนี้แตกต่างจากกระบวนการสอบสวนของประเทศไทย เพราะเนื่องจากขั้นตอนดังกล่าว จะให้อำนาจเฉพาะพนักงานสอบสวนเพียงผู้เดียวเป็นผู้ดำเนินการ ดังนั้น อาจทำให้การหาข้อเท็จจริงเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาได้ หากเจ้าพนักงานสอบสวนกระทำการโดยใช้ดุลยพินิจ หรือกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น

อนึ่ง ในการสืบสวนสอบสวนในประเทศฝรั่งเศสนั้น ตำรวจจะเริ่มการสืบสวนสอบสวนเพื่อนำไปสู่การค้นพบพยานหลักฐานโดยตำรวจจะค้นหาคดีอาชญากรรม เอกสาร และวัตถุทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดและนำมาซึ่งการค้นพบข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิด ซึ่งในประเทศฝรั่งเศสยังมีมาตรการที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพของบุคคล กล่าวคือ ในระหว่างการสอบสวนความผิดซึ่งหน้า ตำรวจมีอำนาจตามกฎหมายที่จะใช้มาตรการบังคับที่กระทบต่อเสรีภาพของบุคคลได้สองประการ คือการควบคุมตัว และการจับกุม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้⁷²

1) การควบคุมตัว ในการควบคุมตัวจะกระทำต่อบุคคลที่มีพยานหลักฐานแสดงว่าบุคคลนั้นเข้าร่วมในการกระทำความผิด ส่วนบุคคลที่ไม่ปรากฏพยานหลักฐานบ่งชี้ว่ากระทำความผิดหรือพยายามกระทำความผิดจะถูกรั้งเอาไว้ได้เท่าที่ระยะที่จำเป็นในการสอบปากคำให้การเท่านั้น

2) การจับ ตำรวจฝ่ายคดี ไม่ว่าจะเป็นเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดีมีอำนาจทำการจับกุมตัวบุคคลผู้ต้องข้อสันนิษฐานว่ากระทำความผิดซึ่งหน้า

3.2.4.2 สิทธิของผู้ต้องหาในกระบวนการพิจารณาคดีชั้นผู้พิพากษาสอบสวน

เมื่อเริ่มการสอบสวนในชั้นของผู้พิพากษาสอบสวนแล้ว จะเห็นได้ว่า ผู้พิพากษาสอบสวนมีอำนาจในการสั่งขังผู้ต้องหาเป็นการชั่วคราวได้ หากปรากฏว่ามีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะยืนยันว่าผู้นั้นกระทำความผิด แต่ทั้งนี้ ในส่วนของสิทธิของผู้ต้องขังก็ยังมีหลักกฎหมาย

⁷² อุทัย อาทิวา (2552). กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส. หน้า 24-25.

วางหลักทั่วไปว่า ก่อนมีคำพิพากษาจะต้องปล่อยผู้ต้องหาให้เป็นอิสระ และการใช้อำนาจสั่งขังเป็นข้อยกเว้น

เหตุที่ผู้พิพากษาจะสั่งขังชั่วคราวได้มีดังนี้

- 1) เมื่อเป็นความผิดอุกฤษโทษ ผู้พิพากษาสอบสวนสามารถสั่งขังได้เสมอ
- 2) เมื่อเป็นความผิดมรยโทษ ศาลจะสั่งขังได้เมื่อความผิดนั้นมีโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปี ขึ้นไปสำหรับความผิดซึ่งหน้า และโทษจำคุก 2 ปี ขึ้นไป สำหรับกรณีอื่น
- 3) เป็นวิธีการเดียวที่จะรักษาพยานหรือร่องรอยต่างๆ หรือเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดขึ้นมาใหม่ หรือป้องกันการहारือและสมรู้ในการกระทำความผิด
- 4) เป็นการรักษาความสงบเรียบร้อยที่เกิดจากการกระทำความผิดหรือป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดขึ้นมาใหม่หรือเพื่อเป็นหลักประกันในการที่จะนำผู้ต้องหาฟ้องร้องต่อศาล

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากฎหมายของประเทศฝรั่งเศสจะให้อำนาจของผู้พิพากษาสอบสวนสามารถสั่งขังผู้ต้องหาได้ แต่กระบวนการในการควบคุมตัวของผู้ต้องหาจะมีความชัดเจนขึ้น เนื่องจากให้อำนาจทั้งพนักงานอัยการ และพนักงานสอบสวนร่วมกันดำเนินการสอบสวนและดำเนินคดีอาญาร่วมกันได้ ในขณะที่ประเทศไทยยังคงให้เฉพาะหน้าที่ของตำรวจเท่านั้น ดังนั้นในกรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่า มาตรการในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาที่มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ในส่วนของการปล่อยตัวผู้ต้องหาชั่วคราว ไม่ว่าจะอยู่ในระหว่างการสอบสวนของพนักงานตำรวจ พนักงานอัยการ หรือผู้พิพากษาสอบสวน ก็ได้กำหนดไว้ชัดเจนว่า จะต้องปล่อยตัวผู้ต้องหาเป็นอิสระ เว้นแต่ มีความจำเป็นในการควบคุมตัวไว้เพื่อการสอบสวน หรือเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัย เพื่อมิให้หลบหนี หรือไปกระทำความผิดอีกแต่อีกประการหนึ่งที่มีความเหมือนกันกับประเทศไทยคือ หลังจากควบคุมตัวครบ 24 ชั่วโมง แล้วพนักงานอัยการสามารถใช้ดุลยพินิจในการขยายเวลาควบคุมตัวผู้ต้องหา โดยนำไปฝากขังที่ศาล ในส่วนของ Remand Prison ได้ โดยสรุปแล้วจะเห็นว่า ประเทศไทยและประเทศฝรั่งเศสสามารถควบคุมตัวผู้ต้องขังได้ 24 ชั่วโมง และยังสามารถขยายเวลาควบคุมตัวได้อีกโดยอาจไม่มีการปล่อยตัว และเมื่อศาลฝรั่งเศสได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรให้ควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ระหว่างการพิจารณาก็ให้ศาลมีคำสั่งควบคุมตัวผู้ต้องหา และจะต้องนำผู้ต้องขังไปที่สถานที่ควบคุมชั่วคราวของ The Chamber of Accusation ได้ ทั้งนี้ ผู้ต้องขังมีสิทธิในเรื่อง การได้รับคำปรึกษาทางกฎหมายจากทนายความ และสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งของผู้พิพากษา นอกจากนั้นศาลอาจสั่งให้มีการใช้มาตรการการควบคุมตัว (Detention) ภายใต้การแนะนำของ Chamber of Accusation และในกรณีที่มีการอุทธรณ์คำสั่งศาล หรือศาลเห็นสมควรให้ปล่อยตัวศาลก็จะมีคำสั่งให้ปล่อยตัวทันที โดยการปล่อยตัวดังกล่าวนี้ ศาลสามารถเรียกหลักประกัน (Bail) ได้ ส่วนมูลค่าหลักประกันที่เรียกได้นั้น ให้เป็นไปตามคำแนะนำของ Chamber of Accusation⁷³

จะเห็นได้ว่า ประเทศฝรั่งเศสเน้นกระบวนการดำเนินคดีอาญาในชั้นของการสอบสวนมาก ซึ่งพิจารณาได้จากการทำงานร่วมกันของตำรวจ อัยการ และศาลสอบสวนในการสอบสวนคดีอาญา ทำให้กระบวนการแสวงหาความจริงในการสอบสวนมีความรอบครอบและถูกต้องมากขึ้น นอกจากนี้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของฝรั่งเศสก็ได้เน้น

⁷³ จีรวุฒิ ลิปิพันธ์ และธานี วรภัทร์. เล่มเดิม. หน้า 61.

หลักประกันตัวของผู้ต้องหาในประการที่ว่า ถ้าบุคคลใดกระทำความผิดอาญาเล็กน้อย และไม่มีเหตุอันควรควบคุมตัวผู้นั้นไว้ในที่คุมขังได้ ให้ปล่อยตัวบุคคลดังกล่าวไปได้ ซึ่งการปล่อยตัวหรือการไม่ต้องควบคุมตัวเป็นหลักทั่วไป ส่วนการต้องควบคุมตัวบุคคลในที่คุมขังเป็นข้อยกเว้นแต่อย่างไรก็ดี กฎหมายของฝรั่งเศสก็ยังจำกัดสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาคดีไว้บ้างบางกรณี เช่น การที่ผู้ต้องหาไม่สามารถมีทนายได้ในชั้นเจ้าพนักงานตำรวจ และถ้ามีเหตุสมควรในการต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาให้นำไปควบคุมตัวยัง The Chamber of Accusation และถ้าปรากฏว่าอัยการสั่งไม่ฟ้องบุคคลที่อยู่ในระหว่างอำนาจคุมขังของพนักงานสอบสวน ผู้ต้องถูกคุมขังนั้นสามารถเรียกค่าทดแทนการที่ถูกคุมขังจากรัฐได้

3.2.5 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights)

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ได้รับการรับรองจากที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติในวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1948 จึงกำหนดให้วันดังกล่าวเป็นวันสิทธิมนุษยชน โดยมีประเทศให้การรับรอง 48 ประเทศ ไม่มีประเทศใดออกเสียงคัดค้าน และมี 8 ประเทศ ที่งดออกเสียง ได้แก่ เบลีจัสเซีย ยูเครน เซโกสโลวะเกีย โปแลนด์ ซาอุดีอาระเบีย แอฟริกาใต้ และสหภาพโซเวียต

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนมีสาระประกอบด้วยอารัมภบทและบทบัญญัติ 30 มาตรา ที่กำหนดสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่พึงได้รับ ไม่ว่าชายหรือหญิง โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ เช่น สิทธิในการมีชีวิตอยู่ เสรีภาพและความมั่นคงปลอดภัยของบุคคล สิทธิที่จะได้รับมาตรฐานในการดำรงชีวิตอย่างเพียงพอ สิทธิในการแสวงหาและได้ที่พักพิงในประเทศอื่นเพื่อหนีภัยการประหัตประหาร สิทธิในการมีเสรีภาพที่จะแสดงความคิดเห็นสิทธิในการศึกษา เสรีภาพในความคิด มโนธรรม และศาสนา สิทธิในเสรีภาพจากการถูกทรมานและการกระทำที่ย่ำยีศักดิ์ศรี

วัตถุประสงค์ในการจัดทำปฏิญญาฯ ก็เพื่อกำหนดหลักการและมาตรฐานความเข้าใจร่วมกันในบทบัญญัติของกฎบัตรสหประชาชาติเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน เนื่องจากกฎบัตรฯ มิได้ให้คำจำกัดความของสิทธิมนุษยชนและสิทธิที่พึงได้รับการคุ้มครอง และปฏิญญาฯ ไม่มีผลผูกพันทางกฎหมาย อย่างไรก็ตาม ปฏิญญาฯ ได้มีความสำคัญมากขึ้นในฐานะที่เป็นพื้นฐานของสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนอื่นๆ ที่มีผลบังคับใช้ทางกฎหมายในระยะต่อมา และประเทศต่างๆ ยังได้นำเอาสาระของปฏิญญาฯ ไปเป็นส่วนหนึ่งของรัฐธรรมนูญในประเทศ จนบางครั้งมีผู้ถือว่าปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนมีฐานะเป็นกฎหมายจารีตประเพณี (Customary law) ที่รัฐไม่อาจจะเมิดได้

สำหรับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ปรากฏอยู่ในข้อ 3 ข้อ 5 ข้อ 8 ข้อ 9 ข้อ 10 และ ข้อ 11 ซึ่งมีข้อความดังต่อไปนี้ คือ

“ข้อ 3. บุคคลมีสิทธิในการดำรงชีวิตในเสรีธรรมและในความมั่นคงแห่งร่างกาย

ข้อ 5. บุคคลใดจะถูกทรมาน หรือได้รับการปฏิบัติหรือการลงทัณฑ์ที่ทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือหยาบเกียรติมิได้

ข้อ 8. บุคคลมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาอย่างได้ผลโดยศาลแห่งชาติซึ่งมีอำนาจเนื่องจากการกระทำใดๆ อันละเมิดต่อสิทธิขั้นมูลฐาน ซึ่งตนได้รับจากรัฐธรรมนูญหรือจากกฎหมาย

ข้อ 9. บุคคลใดจะถูกจับ กักขังหรือเนรเทศโดยพลการมิได้

ข้อ 10. บุคคลชอบที่จะเท่าเทียมกันอย่างบริบูรณ์ในอันที่จะได้รับการพิจารณาอย่าง เป็นธรรมและเปิดเผยโดยศาลซึ่งเป็นอิสระและไร้อคติในการวินิจฉัยชี้ขาดสิทธิและหน้าที่ ตลอดจนข้อที่ตนถูกกล่าวหาใดๆ ทางอาญา

ข้อ 11. (1) บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาด้วยความผิดทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาโดยเปิดเผย ณ ที่ซึ่งตนได้รับหลักประกันทั้งหมดที่จำเป็นในการต่อสู้คดี

(2) บุคคลใดจะถูกถือว่ามีความผิดอันมีโทษอาญาใดๆ ด้วยเหตุที่ตนได้กระทำหรือละเว้นการกระทำการใดๆ ซึ่งกฎหมายของประเทศหรือกฎหมายระหว่างประเทศ ในขณะที่มีการกระทำนั้นมิได้ระบุว่าเป็นความผิดทางอาญามิได้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่ใช้อยู่ในขณะที่การกระทำความผิดทางอาญานั้นเกิดขึ้นมิได้

ข้อ 25 (1) บุคคลทุกคนมีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพอันเพียงพอสำหรับสุขภาพและความเป็นอยู่ของตนและครอบครัว รวมทั้งอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และการดูแลรักษาทางแพทย์และบริการทางสังคมที่จำเป็น.....⁷⁴

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นเป็นการศึกษาหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสาธารณชนของประเทศไทยและต่างประเทศ ในลำดับต่อไปจะทำการวิเคราะห์หลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพของประเทศไทยและต่างประเทศในส่วนที่สำคัญ เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปสู่การวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายและแนวทางในการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเหล่านั้นต่อไป

⁷⁴ โครงการศูนย์กฎหมายสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2543). สิทธิมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย. หน้า 219-223.